

MAGAZINE

IZVJEŠĆE

EZA konferencija u Bruxellesu 2024

POZADINA

dešifriranje trendova europskih glasača

NADE, BRIGE I OČEKIVANJA

razmišljanja naših članova o europskim izborima 2024

ISTRAŽIVANJE ZAKLADE ADAPT

industrijska demokracija danas. Što znači, što znači u današnjem vremenu i kako može pomoći samoj demokraciji

PRISTUP USMJEREN LJUDIMA

ključni zaključci Kampanje za siguran i zdrav rad u digitalno doba agencije EU-OSHA

NOVOSTI U NAŠEM SJEDIŠTU

predstavlja se član osoblja Ljuban Bulić

IZDANJE 01/2024

Drage kolegice i kolege, drage čitateljice i čitatelji,

Živimo u uzbuđljivim i neobičnim vremenima. Nekada smo se suočavali s jednim po jednim izazovom, a sada za sve odjednom moramo pronaći odgovore.

Ciljevi u području klimatskih promjena, potreba za ozelenjivanjem gospodarstva radi brige o zaštiti okoliša, drugačije iskorištavanje resursa u kružnom gospodarstvu, pažljiva potrošnja energije, globalne promjene koje utječu na nova ulaganja, sve je to međusobno povezano. Sve to izravno utječe na svijet rada u kojemu se mora osigurati pravedna i poštena tranzicija. Sve se to pojavljuje u digitalnom okruženju, a još je više naglašeno umjetnom inteligencijom i robotikom. Posebice jer se sve odvija uz pozadinu višepolarnog svijeta, uz obližnje ratove u Ukrajini i na Bliskom Istoku.

Nekoliko tjedana prije europskih izbora svjesni smo da će rezultati izbora odrediti rješenja koja će se usvojiti, a time i budućnost Europljana. Naravno, Europska unija ne djeluje na savršen način: postupak donošenja odluka ponekad je prespor, kompromisi u EU od 27 članica mogu ostaviti dojam da se premalo pažnje posvećuje onome stvarno bitnome te da nedovoljno informacija o tome što EU radi dolazi do građana. Posljedice pandemije COVID-19, smanjenja proračuna, previše tržišno orijentirane politike, nedovoljno socijalne podrške, sve to stvara nesigurnosti među mnogim skupinama populacije. Populisti i ekstremne stranke na tome pohlepno skupljaju bodove, iskorištavaju lakovjernost ljudi te ugrožavaju demokraciju, narušavaju povjerenje i ignoriraju temeljne vrijednosti koje moraju i dalje biti potpore našeg društva. Sve ovo opsežno je dokumentirano tijekom naše nedavne dvodnevne EZA konferencije u Bruxellesu. Posebno je bilo zanimljivo zapaziti da postoji velika razlika između diskursa tih stranaka i njihovog glasačkog ponašanja u Europskom parlamentu. Svaki su put glasali protiv najvažnijih socijalnih prijedloga na dnevnom redu: protiv inicijative za snažnu socijalnu Europu za pravednu tranziciju, protiv prijedloga za pristojne minimalne plaće, protiv potrebe za kolektivnim pregovaranjem, protiv jednakih plaća za jednak rad, protiv revizije direktive Europskog radničkog vijeća, a to je samo nekoliko primjera.

Iako još ima mjesta za poboljšanje, sljedećih nekoliko tjedana moramo iskoristiti za naglašavanje napretka i uspjeha koji su postignuti u mnogim područjima, uključujući socijalnu Europu. Međutim, sada je i vrijeme da si sami postavimo pitanje na koji način možemo dati svoj doprinos socijalnoj Europi. Za to trebamo proširiti i povećati opseg svog svakodnevnog radnog mjesta kako bismo uključili „europsko radno mjesto“. Razgovorom s ljudima, uključujući i one izvan našeg radnog mjesta, informiranjem ljudi, razgovaranjem o važnosti Europe temeljene na vrijednostima kao što su pravna država, solidarnost i odgovornost, sudjelovanje, zajedništvo, otvorenost prema suživotu sa svima, uključujući izbjeglice, daleko od polarizacije, učenje kako živjeti u velikom i jedinstvenom prostoru koji predstavlja Europu.

Sve je to dio genetskog materijala stajališta i djela organizacije EZA i njezinih članova. Ako smo svjesni da 70 posto europskog zakonodavstva utječe i na najmanje selo u Europi, moramo pomoći osigurati da je buduća Europa u dobrim rukama te da pruža mogućnost i sigurnost humane i socijalne Europe.

Uvjerenje, predanost, konkretan stav i rezultati postignuti unazad nekoliko godina dovoljno pokazuju da će nas moći voditi predstavnici nadahnuti kršćanskim socijalnim naukom.

Luc Van den Brande, predsjednik

SADRŽAJ

4

IZVJEŠĆE:

EZA konferencija u Bruxellesu 2024

6

POZADINA:

dešifriranje trendova europskih glasača

8

NADE, BRIGE I OČEKIVANJA:

razmišljanja naših članova o europskim izborima 2024.

11

ISTRAŽIVANJE ZAKLADE ADAPT:

Industrijska demokracija: što znači, što znači u današnjem vremenu i kako može pomoći samoj demokraciji

14

PRISTUP USMJEREN LJUDIMA:

ključni zaključci Kampanje za siguran i zdrav rad u digitalno doba agencije EU-OSHA

18

NOVOSTI U NAŠEM SJEDIŠTU:

predstavlja se član osoblja Ljuban Bulić

19

UREDNIŠTVO

IZVJEŠĆE: EZA KONFERENCIJA U BRUXELLESU 2024.

Populizam i socijalna politika: S manje od tri mjeseca do europskih izbora, nedavno provedene ankete ukazuju na pad takozvanih stranaka „ustavnog luka” i rast populističkih frakcija krajnje desnice. U pozadini toga je EZA održao svoju godišnju Konferenciju u Bruxellesu 19. i 20. ožujka 2024. posvećenu otkrivanju zamršene veze između populizma i socijalne politike.

TEKST: Sergio De la Parra
SLIKE: Katrin Brüggen

Već godinama, od jednih do drugih izbora, svjedočimo sporom, ali neumoljivom porastu stranaka krajnje desnice diljem EU-a. Ne radi se o „valu”, nego više o „postupnom rastu morske razine”, kada bismo upotrijebili riječi jednog govornika na konferenciji. Naime, današnja je situacija kulminacija fenomena koji se razvija već desetljećima, kako pojašnjava predsjednik zaklade ADAPT, Francesco Seghezzi, glavni autor istraživanja koje je naručio EZA pod nazivom „Industrijska demokracija danas: što znači, što znači u današnjem vremenu i kako može pomoći samoj demokraciji”. Prema njegovom mišljenju, ponovna pojava populizma može se smatrati izravnom posljedicom veće krize demokracije koju obilježava sve manje povjerenje u političke ustanove i eroziju sudjelovanja tradicionalnih sindikata u procesima donošenja odluka u gospodarstvu. Analizom mehanizama kojima je „industrijska demokracija” u prošlosti osnaživala demokratski sustav, istraživanje pruža kritički okvir za razumijevanje trenutnog političkog okruženja te pruža uvide u mogućnosti oživljavanja demokratskog angažmana snažnijim sudjelovanjem radnika.

Ključno je shvatiti povijesne prilike koje su potaknule rast današnjih populističkih pokreta. Međutim, strukturalne promjene koje su potrebne za zaustavljanje ili čak zauzdavanje ovog trenda mogu se činiti obeshrabrujućima. S druge strane, koncentriranjem na probleme koji potiču glasače desničarskih populističkih stranaka otkrivaju se izravnije djelotvorne strategije. Daphne Halikiopoulou, voditeljica katedre za komparativnu politiku na Sveučilištu York, naglašava ključnu točku: suštinski, ideološki glasači desnog krila su samo manjina. Govori da

svi ostali „periferni” glasači krajnje desnice imaju brige koje su više materijalne prirode. Stoga se donositelji politika i sindikati za uspješnu borbu protiv rasta stranaka krajnje desnice moraju usredotočiti na te ekonomske teškoće smanjivanjem nesigurnosti na tržištu rada, promoviranjem gospodarskog rasta i osiguravanjem učinkovite socijalne zaštite. Ne bi trebali kopirati populističke ideje, nego bi trebali obnoviti i naglasiti svoje zalaganje za jednakost te ukloniti razloge za zabrinutost koji glasače okreću ka populističkim odlukama. Koncentracijom na ta područja mogu ponovno uspostaviti dijalog sa svojim glavnim poduzetateljima, ali doći i do onih koje bi mogle pokolebati ideje o isključivosti krajnje desnice, navodi Halikiopoulou. Međusobna povezanost između populizma i socijalne politike djeluje dvosmjerno. Gospodarski i socijalni modeli mogu usmjeriti birače prema populističkim frakcijama, ali ti pokreti na sličan način mogu oblikovati socijalnu državu jedne zemlje kada dobiju parlamentarne ili političke ovlasti.

Na prvi se pogled stav stranaka krajnje desnice po pitanju socijalne politike možda čini jasnim. Fokusranjem na Europski parlament, primjerice, nekoliko je istraživanja glasačkog ponašanja stranaka krajnje desnice unutar Kluba zastupnika ECR-a i ID-a pokazalo sustavno odbijanje svih mjera socijalne, gospodarske ili porezne politike od kojih bi glasači imali koristi. Pomnim promatranjem situacije na nacionalnoj razini, gdje desničarske ekstremističke stranke ponekad dođu na vlast, može se donijeti zaključak da te stranke ne podržavaju minimalnu socijalnu državu samo sustavno.

Juliana Chueri, docentica na sveučilištu Vrije Universiteit Amsterdam, objašnjava da su u europskim zemljama u kojima su populističke desničarske stranke sudjelovale u vladi, razvile i provele „dualistički” model socijalne države. Tim se modelom ostvaruje protekcionizam i povećana potrošnja za socijalnu zaštitu za „dostojne” građane, obično dugogodišnje državljane koji naporno rade, dok se istodobno potiče neoliberalna štednja za „nedostojne”, često imigrante i građane izvan tržišta rada.

Taj se pristup prebacuje s minimalne socijalne države na selektivno širenje temeljem utvrđenog doprinosa društvu, međusobno povezujući patriotske i autoritativne vrijednosti kako bi se dala prednost etabliranim građanima ispred ostalih. Suvišno je spomenuti da za sindikate takav model ne dolazi u obzir jer krši temeljno načelo solidarnosti stvaranjem podjela i poticanjem konkurentnosti među radnicima čime se dovodi u pitanje posvećenost univerzalnoj pravednosti favoriziranjem određene skupine prije ostalih. Kao da razlika između vrijednosti sindikata i populističkih stranaka nije dovoljno očita, Manifest ETUC-a nedvosmislenom jasnoćom to u potpunosti pojašnjava. Sastavljen s europskim izbore 2024. u vidu, ovaj je manifest čvrsto stajalište protiv širenja populizma, kojim se poziva na povećan socijalni dijalog i pravedne politike te kojim se iznosi odvažna strategija za borbu protiv gospodarskih razlika i socijalnih nemira. Manifestom se izričito pozivaju

i sve europske stranke na odbijanje svake suradnje sa strankama krajnje desnice u Europskom parlamentu.

Na EZA konferenciji iznesena su brojna rješenja za djelovanje protiv populizma. Patrick Develtere, profesor međunarodne suradnje na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu, pozvao je samokritiku i promjenu te navodi sljedeće: „Godinama govorimo da će globalizacija biti dobra za ljude. Rekli smo im da će tržište riješiti sve njihove socijalne probleme. Obećali smo im da će doći do domino efekta.” Ali na kraju, ponovno nismo ispunili svoja obećanja. Snažan podsjetnik: promašili smo cilj, i to dramatično. Nekadašnji zastupnik u Europskom parlamentu i sindikalist Claude Rolin iz Belgije pozvao je na dosljednost: „Ne možete neprestano pričati o socijalnoj politici s jedne strane, a s druge strane istovremeno donositi gospodarske i proračunske politike, kao što su nova fiskalna pravila EU-a, koja to onemogućavaju.” Naglasak je preusmjeren na sindikate i radnička udruženja koji se slave kao branitelji demokracije i zagovornici socijalne jednakosti. Njihova uloga? Važnija nego ikada. A što se tiče političkih stranaka, poruka je bila jasna: vrijeme je da se pokrenu, da politike usklade s potrebama ljudi, potaknu uključivost, populizam ostave po strani.

S obzirom da nam se približavaju izbori u lipnju, ova zapažanja nisu samo riječi, one su plan puta. Vjerojatno još nije prekasno, ali nikada nije bilo hitnije provesti ih u djelo.

PIERGIORGIO SCIAQUA (SUZAMJENIK PREDSJEDNIKA EZA), SIGRID SCHRAML (GLAVNA TAJNICA EZA), CESAR RODRIGUEZ PÉREZ (PREDSJEDNIK CEAT-A), LUC VAN DEN BRANDE (PREDSJEDNIK EZA), ANTONIO LÓPEZ-ISTÚRIZ WHITE (ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU), RAINER WIELAND (ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU), CARMEN QUINTANILLA BARBA (NACIONALNA PREDSJEDNICA AFAMMER-A), ROSA ESTARÀS FERRAGUT (ZASTUPNICA U EUROPSKOM PARLAMENTU), DENNIS RADTKE (ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU), YURIY KURYLO (POTPREDSJEDNIK UKRAJINSKE UNIJE SOLIDARNOSTI RADNIKA)

DEŠIFRIRANJE TRENDOVA EUROPSKIH GLASAČA

Govornica na Konferenciji u Bruxellesu, Daphne Halikiopoulou, pruža informacije o svom istraživanju izbornih trendova diljem EU-a te govori o velikoj nepoznanici: neglasačima

TEKST: Ralph Würschinger
SLIKE: Adobe Stock

Zajedno sa svojim kolegom Timom Vlandasom sa Sveučilišta Oxford, politologinja Daphne Halikiopoulou objavila je izvješće 2023. godine u kojem je analizirala rezultate izbora stranaka lijevog centra, desnog centra i krajnje desnice u 17 država EU-a tijekom nekoliko godina. Temelji se na Europskim društvenim istraživanjima od 2002. do 2018., međunarodnim istraživanjima europskih zemalja koja su se provodila svake dvije godine. Ta istraživanja sadrže sociodemografske značajke individualnih ispitanika i njihove stavove prema velikom

rasponu tema kao što su imigracija ili demokracija itd. Od 2000. godina, stranke krajnje desnice polako su počele rasti. Potpora mainstream ljevici i mainstream desnici je u padu. Na brojnim nacionalnim izborima diljem Europe, mnoge od tih stranaka krajnje desnice sada su u vladi, u koalicijskoj vladi ili su čak i najveća stranka, kao što je slučaj u Italiji, Nizozemskoj i Mađarskoj. Sve to dovodi do povećane prisutnosti krajnje desnice, govori znanstvenica. Za nju je to pokazatelj daljnje raščlambe takozvanog cordon sanitaire.

Strategija normalizacije

Nastavlja govoreći da su stranke krajnje desnice pronašle pametan, ali i zabrinjavajuć način privlačenja šireg kruga birača strategijom normalizacije. „Pokušavaju se udaljiti od fašizma tvrdeći da ne isključuju ljude temeljem njihove etničke pripadnosti, nego ako odbijaju liberalne demokratske ideje” riječi su Daphne Halikiopoulou. Ovu normalizaciju potiču i mainstream stranke kada prihvaćaju populističke argumente. Prema politologinji, taktika prikupljanja bodova kod glasača nije djelotvorna: „ Ono što bi sve ove stranke radile je davanje važnosti problemima koji pripadaju krajnjoj desnici te će doći do toga da će ljudi glasati za krajnju desnicu. To u konačnici napuhuje glasove krajnje desnice jer će glasači glasati za original, a ne za imitatore.” Kada se stranke prebace iz centra prema desnici, riskiraju gubitak ključne biračke baze.

Danski paradoks

Mnogima je Danska primjer. Na izborima 2015. godine, krajnje desničarska Danska narodna stranka osvojila je više od 20 posto glasova. Svoj je uspjeh mogla zahvaliti sve većem isticanju problema imigracije i snažnoj povezanosti između skepticizmu prema imigraciji i gospodarskog aspekta političkog programa stranke. Međutim, na sljedećim je izborima stranka izgubila većinu svojih glasova i ostvarila 2,6 posto 2022. godine. Istovremeno su se vodeći Socijalni demokrati pomaknuli snažno prema desnici u pogledu migracijske politike i ostali su najsnažnija stranka u vladi. Moglo bi se pomisliti da je prilagođavanje populističkim problemima dovela do te promjene. No, prema politologinji Daphne Halikiopoulou i njenom istraživanju, posljedica promijenjene politike nije bilo preuzimanje glasova Socijalnih demokrata od desničarskih populista. Službene brojke pokazuju da su Socijalni demokrati u Danskoj osvojili sličan udio glasova u nedavnim izborima (2015. godine: 26,2 posto; 2019. godine 25,9 posto; 2022. godine 27,5 posto).

Prema izvješću, do gubitka Danske narodne stranke došlo je zbog kombinacije čimbenika, uključujući mainstream strategije prilagođavanja i natjecanje s novim radikalnim konkurentima kao što je Nova desnica. Došlo je i do prelijevanja glasova u desni centar. Dakle, prebacivanjem prema desnici Socijalni demokrati nisu mogli osvojiti pristaše Danske narodne stranke, ali brojke pokazuju da nisu ni izgubili svoje glasače.

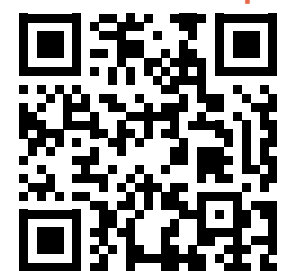
Moć neglasača

Ako predviđanja upućuju na to da se na EU izborima može očekivati pomak udesno, preostaje još jedna velika nepoznanica: neglasači. Prema istraživanju koje je provela Daphne Halikiopoulou, dvije su glavne vrste neglasača: oni koji su ljuti na vlast i oni koji se uopće ne zanimaju za politiku. Europska mreža za podatkovno novinarstvo (EDJNET) prikupila je informacije o glasovima i neizlascima na nacionalnim razinama. Zaključak je da obrazovanije i bogatije zemlje imaju manje stope neizlaska na izbore. Ali postoje i individualni čimbenici, kao u Bugarskoj, u kojoj je održano pet izbora u dvije godine zbog čega je moglo doći do određenog zamora glasača. S druge strane, postoje i zemlje kao što su Luksemburg i Belgija u kojima je glasanje obvezno ili u protivnom dolazi do brisanja s popisa birača u trajanju od nekoliko godina. Od 1979. izlazak na europske izbore u neprestanom je padu. 2014. je godine bio na najnižoj razini, na 42,6 posto. 2019. godine je porastao na 50,2 posto. Do tog je povećanja, prema Europskom parlamentu, došlo uglavnom zbog izlaska mladih glasača.

Teško je predvidjeti hoće li postotak izlaska ove godine nastaviti rasti, ostati isti ili pasti te kako će to utjecati na rezultate. Čak i ako statistike predviđaju mnogo glasova za populističke stranke, Daphne Halikiopoulou želi razjasniti da su „politički rezultati promjenjivi. Često od jednih izbora do drugih dolazi do velikih promjena. Dakle, ono što bi u lipnju mogla biti pobjeda krajnje desnice, može se preokrenuti.”

Razgovor s našom publikom: podcast “We Work Europe”

Ako želite saznati više o zaključcima izvješća Daphne Halikiopoulou i čuti više od naših članova, naš podcast “We Work Europe” detaljnije istražuje te teme. Kako biste poslušali ovu epizodu, jednostavno skenirajte QR kod ili posjetite stranicu we-work-europe.podigee.io.

NADE, BRIGE I OČEKIVANJA

Razmišljanja naših članova o europskim izborima 2024.

Pitali smo članove organizacije EZA iz različitih dijelova EU-a o utjecaju populizma u njihovoj zemlji te o njihovim nadama i očekivanjima vezanima za predstojeće izbore u lipnju.

TEKST: Ralph Würschinger

SLIKE: Lukas Fleischmann, Ralph Würschinger

CARMEN QUINTANILLA BARBA, PREDSJEDNICA UDRUGE AFAMER (UDRUGA OBITELJI I ŽENA U RURALNIM PODRUČJIMA), ŠPANJOLSKA

”

U Španjolskoj postoje dva oblika populizma iz pogleda jednakih prava za žene u ruralnim područjima: dio ljevice koji sije mržnju između muškaraca i žena. Postoji i populizam ekstremne desnice koji, primjerice, negira nasilje nad ženama.

Bojim se da pomalo gubimo pristup prema mladima. Imamo problema s prenošenjem informacija o ogromnom uspjehu ove europske zajednice.

“

BJØRN ANDERS VAN HEUSDEN, WOW (SVJETSKA RADNIČKA ORGANIZACIJA), NIZOZEMSKA

”

Tradicionalno se radi o populizmu koji više naginje desnici, ali sada postoji i mnogo lijevog populizma vezanog za zaštitu okoliša, primjerice, pokret extinction rebellion. Ali u velikoj se mjeri radi o desnici. Na posljednjim nacionalnim izborima, 40 posto ljudi glasovalo je za ekstremnu desnicu u Nizozemskoj.

Nadam se da će se u skorašnjoj budućnosti stvari ipak više standardizirati. EU nije još prava unija. Svaka je zemlja još uvijek fokusirana na vlastite probleme.

“

CAROLIN MOCH, YCW, (POKRET MLADIH KRŠĆANSKIH RADNIKA), EUROPA

”

Bojim se desničarske populističke stranke AfD za koju se ispostavilo da nije samo stranka, nego pokret. Mnogi mladi je se boje, posebice kada se radi o europskim izborima.

Očekujem da će populističke stranke odnijeti veliku pobjedu. Samo to. Nakon toga ćemo vidjeti hoće li parlament nastaviti raditi ili će biti blokiran.

U prošlim je tjednima u Njemačkoj bilo puno prosvjeda. Vidimo da su ljudi počeli razmišljati i da nisu upali u zamke populizma. Nadam se da ćemo početi razmišljati na europskoj razini kako bismo spriječili da desničarski populist dobiju previše glasova.

“

ROLF WEBER, KRIFA (KRŠĆANSKI SINDIKAT), DANSKA

”

U Danskoj nemamo toliko populizma jer imamo tradiciju da se pri donošenju politika uvijek postižu kompromisi između svih demokratskih frakcija, od liberalnih do socijaldemokratskih. Stoga krajnja desnica i krajnja ljevica nemaju utjecaja. Ne očekujem prevelike promjene.

“

”

Prepoznajem dva oblika: jedan je politički populizam, podjednako desnice i ljevice, a drugi je religijsko-ideološki populizam, posebice iz islamskog svijeta.

Bit će jako tijesna borba, a posebice će desničarske populističke stranke dobiti na značaju.

Nadam se da desničarski populisti neće osvojiti previše. Ali dovoljno sam realističan da znam da će dobiti veliku potporu. No, to me ne brine jer to smatram našim zadatkom kao sindikata.

“

MICHAEL SCHEDIWY-KLUSEK, FCG (SLOBODNI KRŠĆANSKI SINDIKAT), AUSTRIJA

”

S obzirom na našu povijest kada smo bili dio Istočnog komunističkog bloka prije 35 godina, još uvijek imamo političke frakcije s naklonostima prema Moskvi, a potječu ponajviše iz krajnje ljevice. Uz to imamo prisutnost stranaka krajnje desnice. Zajedno se zalažu za povlačenje naše zemlje iz Europske unije i NATO-a te se bore za neovisnost.

Na granicama Europe nastavlja se sukob uz sve veće izdatke u vojne svrhe i smanjivanje financiranja socijalnih programa. Prosvjedi se šire Europom usred nesigurnog gospodarskog ozračja s mnogim ekonomijama na rubu recesije. Takvo stanje ide u korist nacionalističkim i populističkim strankama čiji je cilj narušiti europski projekt.

Iskreno se nadam da će Europska pučka stranka (EPP), Stranka europskih socijalista (S&D) i ostale stranke koje su pokazale svoju posvećenost napretku europskog socijalnog modela ostati većinske stranke u Europskom parlamentu. Nadam se da će nastaviti poboljšavati zakone koji se bave socijalnim pitanjima.

“

VESELIN MITOV, PODKREPA, BUGARSKA

INDUSTRIJSKA DEMOKRACIJA: ŠTO ZNAČI, ŠTO ZNAČI U DANAŠNJEM VREMENU I KAKO MOŽE POMOĆI SAMOJ DEMOKRACIJI

FRANCESCO SEGHEZZI - PREDSJEDNIK ZAKLADE ADAPT

TEKST: Francesco Seghezzi, predsjednik zaklade ADAPT (Fondazione Associazione per gli studi internazionali e comparati sul diritto del lavoro e sulle relazioni industriali)

SLIKE: Lukas Fleischmann

U ovom se članku navode glavni zaključci ispitivanja usmjerenog na razotkrivanje dinamike veza između populističkih pokreta, kriza industrijske demokracije i šireg demokratskog okruženja. Ispitivanje posebno pokušava odgovoriti na pitanje mogu li sindikati odvratiti od populizma. Za postizanje tog cilja, ispitivanje je primijenilo višedimenzionalan pristup. Prvo je provelo teorijsko istraživanje sveobuhvatnim pregledom postojeće literature, analizom izjava sindikata i dokumentarnom analizom. Drugo, ispitivanje je provelo empirijsko istraživanje koje se sastojalo od

polustrukturiranih razgovora sa sindikalistima diljem različitih europskih nacija, uključujući Austriju, Francusku, Italiju, Poljsku i Španjolsku. Dodatnim potkrijepljivanjem duboke veze između političke, gospodarske i industrijske demokracije, prvenstveno je ključno zapaziti da su se u svakoj zemlji koja se istražuje populistički akteri pojavili iskorištavanjem socioekonomskih tema koji se tradicionalno povezuju s dionicima industrijske demokracije, posebice sindikatima (mirovine, minimalna plaća, sustavi minimalnog dohotka, socijalni doplatci, nesigurno zaposlenje, kupovna moć radnika).

“JOŠ JEDAN ZNAČAJAN TREND ODNOSI SE NA PRITISKE UMJERENOSTI KOJE VRŠI POLITIČKO OKRUŽENJE U POGLEDU ZAHTJEVA I CILJEVA POPULISTIČKIH AKTERA, POSEBICE VEZANO ZA NJIHOV ONTOLOŠKI NEGATIVAN STAV PREMA SINDIKATIMA.”

Ti problemi, bez ikakve razlike, postoje u desničarskim i ljevičarskim populističkim pokretima te služe kao znakovi krize legitimnosti i reprezentativnosti s kojom se u posljednje vrijeme suočavaju sindikati. Međutim, važno je naglasiti da rezultat usklađivanja ideja između populističkih aktera i sindikata nije automatski bio pozitivan za djelovanje industrijske demokracije. Jednako je važno istaknuti način na koji su te mjere u korist radnika provedene u određenim zemljama, posebice uzimajući u obzir u kojoj su mjeri uključeni sindikati i koja je njihova uloga u procesu donošenja odluka.

U Poljskoj, Stranka zakona i pravde (PiS) stvorila je simbiotsku vezu sa sindikatima Solidarność: mjere koje je predložio Solidarność i koje je proveo PiS prihvaćene su na pozitivan način. Međutim, bez obzira na slaganje oko radničkih problema, na kraju se zapazilo slabljenje sindikata, ponajviše jer je vlada počela raspravljati o pitanjima vezanima za radnike bez odgovarajućeg uključivanja socijalnih partnera. To pogoršava nedostatak sudjelovanja sindikata u radnoj politici tijekom pandemije. Za razliku od Poljske, španjolska koalicijska vlada, uključujući Podemos, aktivno je uključivala socijalne partnere u donošenju odluka i prihvaćala je njihove prijedloge politika što je dovelo do poboljšanja industrijske demokracije, posebice tijekom pandemije Covid-19. Međutim, studija slučaja je otkrila, bez obzira na stečenu moć (izuzev Francuske), da su populističke aktere demokratske zaštitne mjere unutar svojih sustava primorale na kompromise u pogledu svojih političkih programa i metoda djelovanja. Često su rezultat toga različiti stupnjevi suradnje sa sindikatima, ovisno o specifičnoj zemlji i razini institucionaliziranog socijalnog dijaloga.

Učinkovito, osim Francuske koja je jedina zemlja među ispitivanim u kojoj se na političkom planu pojavilo više populističkih stranaka, ali nisu postigle političku moć, u Italiji, Španjolskoj, Poljskoj i Austriji, u kojima su populistički pokreti sudjelovali u

jednoj ili više vlada, moguće je izjaviti da njihova prisutnost u vladi nije na relevantan način promijenila razinu industrijske demokracije u zemlji. U najmanju ruku, ne postoje izravne povezanosti da bi se to zaključilo.

To dodatno potkrepljuje značajna uloga koju su sindikati imali, ne samo u oblikovanju, nego u određenim slučajevima i u primjeni ključnih mjera čiji je cilj bio ublažavanje širenja virusa Covid-19 unutar tvrtki. Još jedan značajan trend odnosi se na pritiske umjerenosti koje vrši političko okruženje u pogledu zahtjeva i ciljeva populističkih aktera, posebice vezano za njihov ontološki negativan stav prema sindikatima. Kada populistički pokreti ostvare političku moć, njihova institucionalizacija tjera ih da prilagode svoje političke programe i stav prema sindikatima. U skladu s hipotezom umjerenosti integracije koju u austrijskom kontekstu već upotrebljavaju König i Swalve, populističke stranke obično postaju umjerenije kada dođu na vlast. Čini se da se o tome radi i vezano za potrebu interakcije i suradnje s predstavnicima sindikata, iako u različitim omjerima. Podemos u Španjolskoj, kao i Lega, Movimento 5 Stelle i Fratelli d'Italia u Italiji u početku su se protivili ulozi i aktivnostima sindikata, skupljajući bodove na krizi legitimnosti nakon gospodarske i ekonomske krize 2008. godine. Međutim, kada su došli na vladajući položaj, te su stranke imale obvezu uključiti sindikate u procese donošenja odluka, iako često u ograničenom ili neučinkovitom opsegu.

Kao što je već spomenuto, ispitivanje razjašnjava i ključne strategije koje su poduzeli sindikati s ciljem osnaživanja svog društvenog utjecaja i ublažavanja propasti industrijske demokracije. Te strategije uključuju različite inicijative, uključujući integraciju teritorijalne dinamike u industrijsku demokraciju, racionaliziranje komunikacijskih strategija i nošenje s nizom problema kao što su jednake mogućnosti te ekološka održivost kako bi se potaknula šira uključenost radnika.

Osim toga, prijedlozi naglašavaju ponovno uspostavljanje socijalnog dijaloga na industrijskoj razini, prihvaćanje standardiziranih postupaka sudjelovanja na nacionalnim i teritorijalnim razinama kako bi se olakšao dijalog i ovlastili dionici te pojačanje rascjepkanih sustava kolektivnog pregovaranja, što je posebice vidljivo u kontekstima kao što je Poljska.

Zaključno, rezultati ispitivanja govore u korist tome da zbog porasta populističkih pokreta i njihovog dolaska na vlast u brojnim europskim zemljama nije došlo do pripadajućeg potpunog pada industrijske demokracije. Povrh toga, nije bilo izravnih pokušaja potpune dezintermedijacije. To je točno čak i za nacije s krhkim i neusklađenim sustavima industrijskih odnosa. Ono što iznenađuje je da se čini da specifični model industrijskih odnosa zemlje ne utječe značajno na odnos između populističkih pokreta i industrijske demokracije. Umjesto toga, pojavljuje se obrazac u

kojemu se svaka analizirana zemlja često pridržava vlastite ovisnosti kretanja industrijske demokracije te na to u velikoj mjeri nema utjecaja čak i usprkos vanjskim prijetnjama kao što su populističke vlade. To naglašava trajno nasljeđe ustanovljenih okvira industrijske demokracije, bilo da su čvršći ili ranjiviji, te nastavljaju oblikovati dinamike radnih odnosa diljem Europe. Ti rezultati pružaju vrijedne spoznaje, iako bi ih se trebalo oprezno generalizirati, omogućavajući daljnjim istraživanjima da zarone dublje u složene odnose između populizma i industrijske demokracije. Povrh toga, ovo se istraživanje izdvaja svojim originalnim doprinosom jer ne samo da analizira stanje industrijske demokracije u analiziranim zemljama, nego prati i njen razvoj do današnjeg dana, posebice kao reakcija na pojavljivanje populističkih pokreta.

Cijelo će istraživanje uskoro objaviti EZA.

PRISTUP USMJEREN LJUDIMA

Najvažniji rezultati i zahtjevi kampanje EU-OSHA za siguran i zdrav rad u digitalnom dobu.

TEKST: Lukas Fleischmann
SLIKE: EU-OSHA

Jedan od troje radnika osjeća kao da ga tehnologija kontrolira i nadzire – samo je jedna od mnogih činjenica koje su istraživači agencije EU-OSHA otkrili tijekom četverogodišnjeg pripremnog razdoblja za trenutnu kampanju „2023. – 2025.: siguran i zdrav rad u digitalno doba“. Međutim, osim opasnosti, mnoge su mogućnosti primjene moderne tehnologije poput umjetne inteligencije (AI) za poboljšanje uvjeta rada te radne sigurnosti i zdravlja. Cilj agencije EU-OSHA je podići svijest o radnoj sigurnosti i zdravlju u digitalnom dobu, a EZA je, ponovno, službeni ponosni partner kampanje agencije EU-OSHA.

„Prije svega je važno naglasiti da tehnologija nije u suštini loša ni dobra. Sve ovisi o njenoj primjeni, što znači kako je osmišljena za radno mjesto, njenoj upotrebi i svakodnevnom korištenju“, navodi William Cockburn Salazar, izvršni direktor Europske agencije za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA). Agencija je ustanovljena 1994., a s radom je počela u Bilbau 1996. Od svog začetka, pokreće kampanje svake dvije, a sada tri godine, fokusirajući se na radnu sigurnost i zdravlje, u suradnji s poslodavcima, sindikatima i drugim organizacijama. „Naše su kampanje najveće na svijetu kada se radi o sigurnosti i zdravlju na radu. Za trenutnu smo četiri godine provodili opsežno prikupljanje podataka i različite upite kako bismo osigurali tri ključne točke: podižemo svijest, pružamo pristup vodstvu i sprječavamo opasnosti.“

Za prikupljanje podataka, EU-OSHA je proveo brojne ankete. Primjerice, 2019. godine analizirali su više od 45.000 radnih mjesta s posebnim težištem na digitalnoj tehnologiji te su otkrili da se na devet od deset radnih mjesta upotrebljavaju digitalne tehnologije kao što su prenosiva računala ili mobilni uređaji. „Nedavno, 2022. godine, pitali smo radnike o njihovom iskustvu s digitalnom tehnologijom. Bili smo prilično zadivljeni kada smo saznali da je jedan od troje radnika prijavio da se digitalne tehnologije upotrebljavaju za dodjeljivanje njegovog vremena, smjena i zadataka. A gotovo isti je omjer doživio da se tehnologija upotrebljava za ocjenjivanje njihove učinkovitosti koje provode treće strane“, napominje Cockburn, „povećanje je značajno i raširenije nego što smo očekivali.“

Veliki brat na radnom mjestu

Više od 37 posto radnika osjećaju da ih poslodavci previše nadziru na radnom mjestu što dovodi do toga da misle da su izgubili autonomiju. Dodat-

no, više od polovice radnika prijavilo je da je digitalna tehnologija pojačala njihov posao što dovodi to gubitka kontrole i neovisnosti. Gotovo isti omjer smatra da ih digitalne tehnologije izoliraju, stvarajući osjećaj udaljenosti od odluka ili mišljenja da one nisu pravedne. Cockburn naglašava: „Kontroliranje ovoga je ključno jer su ovi psihološki čimbenici trenutačno najrašireniji rizik i vodeći uzrok izostanka s posla zbog stresa i depresije.“ Cockburn se zalaže za pristup usmjeren ljudima kada se radi o upravljanju rizicima digitalne tehnologije.

Mogućnosti: ne prijetnja, nego zaštita i kreativnost

Maurizio Curtarelli, viši voditelj istraživanja za agenciju EU-OSHA, igrao je ključnu ulogu u brojnim istraživanjima, upitima i analizama koje su pružile informacije za preporuke trenutačne kampanje. Zagovara demistifikaciju digitalizacije kao opće prijetnje za sigurnost i zdravlje na radu: „Kruži priča vezana za digitalizaciju koja govori da će roboti ili digitalne tehnologije zamijeniti radnike. Međutim, otkrili smo da to nije uvijek tako te je ponekad uklanjanje radnika iz opasnih okruženja korisno.“

**WILLIAM COCKBURN SALAZAR –
IZVRŠNI DIREKTOR RADU EU-OSHA**

**MAURIZIO CURTARELLI –VIŠI VODITELJ
ISTRAŽIVANJA ZA AGENCIJU EU-OSHA**

Prema Curtarelliju, digitalna tehnologija može značajno utjecati na sigurnost: „Razmislite o rudniku ili gradilištu. Digitalne tehnologije mogu nadzirati ima li u okruženju otrovnih tvari, plinova ili prekomjerne buke. Senzori ili nosivi elektronički uređaji mogu pratiti vitalne signale kao što su broj otkucaja srca i krvni tlak te pomoći u prepoznavanje rizika od stresa ili iscrpljenosti.“ Curtarelli napominje da „automatizacija jednoličnih zadataka može osloboditi radnike od monotonih obveza čime će dobiti više vremena za kreativne zadatke, obuku ili pripremu za nove uloge unutar tvrtke.“

Ljudskost na prvom mjestu

Svi podaci koje je EU-OSHA prikupio tijekom godina upućuju na to da je tehnologija, s obzirom na sigurnost i zdravlje na radu, mač s dvije oštrice. Ostaje izazov kako smanjiti negativne učinke što je više moguće. Curtarelli predlaže fokus usmjeren prema ljudima, uključivanjem iskustva radnika: „Kada se o provedbi i upotrebi tehnologije razgovara s radnicima

ili njihovim predstavnicima na način koji stavlja ljude u središte, pomaže se spriječiti negativne posljedice tih tehnologija na sigurnost i zdravlje na radu te se potiče njihova pozitivna upotreba za svrhe sigurnosti i zdravlja na radu.“

Problem s platformama

Međutim, ne može svako radno mjesto prihvatiti ovaj pristup jer zahtijeva dublju razinu demokratizacije radnog mjesta, s tijelima kao što su radnička vijeća. Čini se da je rješavanje problema sigurnosti i zdravlja na radu jednostavnije u većim tvrtkama. Za razliku od toga, radnici na platformama, primjerice, često nemaju oblik organizacijskog predstavništva jer nemaju uobičajen radni odnos s platformom ili im je zahtjevno povezati se s kolegama zbog fizičke razdvojenosti. Bez obzira na nove zakone u mnogim zemljama i na europskoj razini kako bi se poboljšala situacija radnika na platformama, poput dostavljača, povezivanje s takvim radnicima ostaje izazov.

“NIJE JASNO JESU LI TO ČINILI ZBOG ZAŠTITE RADNIKE ILI IZ KOMERCIJALNIH RAZLOGA, ALI PLATFORME SU RADNICIMA POČELE OSIGURAVATI MASKE, UPUTE ZA DEZINFEKCIJU RUKU I VODIČE O SPREČAVANJU ŠIRENJA BOLESTI ŠTO JE OBILJEŽILO VELIKI KORAK PREMA ZAŠTITI SVOJIH RADNIKA”

Ipak, nije sve crno ili bijelo: „Pandemija je bila značajan katalizator. Nije jasno jesu li to činili zbog zaštite radnike ili iz komercijalnih razloga, ali platforme su radnicima počele osiguravati maske, upute za dezinfekciju ruku i vodiče o sprečavanju širenja bolesti što je obilježilo veliki korak prema zaštiti svojih radnika,“ rekao je Curtarelli.

Nadalje, neke platforme koje je analizirao EU-OSHA nude strategije za tjelesno i mentalno zdravlje. „Osim toga, zapazili smo značajnu razmjenu iskustava vezanih za posao među radnicima na platformama neformalnim načinima kao što su aplikacije za razmjenu poruka ili blogovi.“

Komunikacija s radnicima na platformama: izazov

Bez obzira na sva nastojanja, povezivanje s radnicima na platformama ostaje izazov, čak i za kampanju, kako govori Heike Klempa, voditeljica kampanje odgovorna za njenu operativnu provedbu. „Složeno je. Na nacionalnoj razini, naši ih partneri ponekad uključuju, ali do sada ne postoji predstavništvo na europskoj razini.“

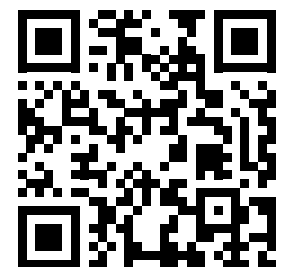
Praktične posljedice za teorijske zaključke

Prikupljeni podaci naglašavaju goruću potrebu za djelovanjem u području sigurnosti i zdravlja na radu vezanom za digitalne tehnologije. Promišljanja o praktičnim ishodima već su uključene u pripremu kampanje. „Od samog početka, pri izrađivanju kampanje, uključeno je tripartitno tijelo koje obuhvaća predstavnike vlada, organizacija poslodavaca i radničkih organizacija“, napominje Klempa, „imamo značajnu političku potporu za ono što radimo. Neke od naših kontaktnih točaka na nacionalnoj razini rekly su nam da su zakoni doneseni zbog rasprava i razmjena koje smo omogućili.“

Kao i prethodne kampanje, trenutačna se kampanja oslanja na partnere na nacionalnoj i europskoj razini, kao što je EZA koji organizira seminare za dijeljenje ideja i najboljih praksi za predstavnike sindikata i ostale društvene organizacije. Za promoviranje dobrih praksi, primjerice u tvrtkama, EU-OSHA dodjeljuje nagrade za najbolje prakse. Za Klempu, najznačajniji izazov za kampanje poput ove je privlačenje dovoljno pozornosti: „Sigurnost i zdravlje na radu ponekad se smatra birokracijom. Mnogi nisu svjesni važnosti ove teme u svojim životima i značajnog doprinosa koji može imati na njihove živote.“

Razgovor s našom publikom: podcast “We Work Europe”

Ako se želite udubiti u zaključke i ciljeve trenutačne kampanje, u našem ćemo podcastu “We Work Europe” detaljnije istražiti te teme. Čut ćemo i stajalište zaposlenika jer ćemo razgovarati s predstavnicima njemačke softverske tvrtke SAP. Kako biste poslušali ovu epizodu, jednostavno skenirajte QR kod ili posjetite stranicu we-work-europe.podigee.io.

NOVOSTI U NAŠEM SJEDIŠTU

Predstavlja se novi član osoblja u EZA Tajništvu, Ljuban Bulić

LJUBAN BULIĆ

Pridruživanje timu EZA uzbudljivo je novo poglavlje u mojoj karijeri jer ću ovdje moći primijeniti svoje znanje o europskim odnosima i svoje iskustvo iz prve ruke s europskom integracijom na Zapadnom Balkanu. S pozadinom koja uključuje rad u Uredu posebnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini te doprinos projektima koje je financirala EU, stekao sam vrijedan uvid u ključnu ulogu socijalnog dijaloga i procesa integracije. Govorim jezike Zapadnog Balkana i zaista sam posvećen misiji europskog jedinstva te ću stoga svesrdno podržavati trud organizacije EZA u zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU. Veselim se što ću svoje znanje i iskustvo moći iskoristiti za ostvarivanje našeg zajedničkog cilja poticanja inkluzivnog i učinkovitog socijalnog dijaloga diljem Europe.

MAGAZINE

USE YOUR VOTE!

6-9 JUNE 2024 EUROPEAN ELECTIONS

UREDNIŠTVO

Izdavač

EZA - Europski centar za radnička pitanja
Johannes-Albers-Allee 2 53639 Königswinter
Tel. +49 - 22 23 - 29 98 - 0
E-Mail: eza@eza.org
www.eza.org

Redakcija

Sigrid Schraml, Lukas Fleischmann (Odgovorni urednik), Katrin Brügggen, Ralph Würschinger, Sergio De la Parra, Francesco Seghezzi

Urednički dizajn i grafika

Sofia Wunderling, 40227 Düsseldorf
wunderling.myportfolio.com

Fotografije i grafika

Lukas Fleischmann, Katrin Brügggen,
EU-OSHA, Ralph Würschinger, Adobe Stock

Izlazi

Tri puta godišnje.

Financira
Europska unija